

AMNESTY INTERNATIONAL

Saopštenje za javnost

Index: EUR 63/002/2013

27 Jun 2013

Bosna i Hercegovina: Neusvajanje novog Zakona o jedinstvenom matičnom broju napad je na osnovna ljudska prava građana

Amnesty International smatra da kažnjenje u usvajanju novog zakona u Bosni i Hercegovini (BiH) kojim se novorođenim državljanima određuje jedinstveni matični broj predstavlja protuzakonit napad na osnovna ljudska prava građana ove države.

Početak februara 2013 godine prestao je da važi dotadašnji Zakon o jedinstvenom matičnom broju građana Bosne i Hercegovine zbog čega su sva novorođenčad rođena nakon februara 2013-e godine ostala bez jedinstvenog matičnog broja. Novorođenim bebama zbog toga ne mogu da budu izdani pasoši čime su vlasti BiH izravno prekršile međunarodne sporazume o ljudskim pravima koji se neposredno primenjuju u BiH.

Propust da se građanima obezbijedi jedinstveni matični broj štetno je uticao na nekoliko ljudskih prava, predstavljajući zapravo protuzakonito ograničenje tih prava. U pitanje su, prevashodno, dovedeni pravo na slobodu kretanja (član 12. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima – PGP) te pravo na državljanstvo (član 24. PGP), budući da osobe bez jedinstvenog matičnog broja građana ne mogu da dobiju pasoš ili druga dokumenta neophodna da bi, svojom voljom napustile zemlju ili se u nju vratile.

Posljedice tih ograničenja mogu također imati štetan uticaj na druga osnovna prava kao što je pravo na život (član 2 Evropske konvencije o ljudskim pravima - ECHR) i pravo na zdravlje (član 12 Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima - PESK), budući da izostanak stavljanja na uvid odgovarajuće putne isprave može rezultirati uskraćivanjem liječenja u inostranstvu.

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je 5. juna donijelo privremenu izvršnu odluku, sa rokom važenja od 180 dana od dana donošenja, kojom se, do usvajanja novog zakona, omogućava izdavanje jedinstvenog matičnog broja građana. Iako je Zakon koji je stavljen van snage duže vremena bio predmet rasprave, uključujući i odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine kojom je Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine naloženo da postupi u skladu sa stavom Ustavnog suda BiH, poslanici do sada nisu uspjeli da postignu suglasnost o definiranju registracijskih područja koja određuju trinaestocifreni jedinstveni matični broj dodijeljen svakom od građana Bosne i Hercegovine.

Pravna praznina koja je nastala kao rezultat prestanka važenja dosadašnjeg zakona te neuspjeha poslanika da postignu saglasnost o predloženom zakonskom nacrtu koji bi ga zamijenio, podstakla je u cijeloj zemlji niz mirnih antivladinih protesta kojima se tražilo dugoročno rješenje.

Amnesty International je dodatno zabrinut zbog izvještaja da su neki od učesnika mirnih protesta u Sarajevu možda trenutno pod istragom na osnovu zakonskih odredbi o "antiterorizmu" kao i zbog izvještaja o najavi Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske da će zatražiti da se istraže i nadziru uvjerenja pojedinaca kao i sudjelovanje u protestima putem socijalnih medija i društvenih mreža što bi moglo da ima zabrinjavajuće posljedice po pravo na slobodu izražavanja i okupljanja u zemlji, kao što je i sadržano u članu 19. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima i članu 10. Europske konvencije o ljudskim pravima, čiji je BiH potpisnik.

Smrt tromjesečne Berine Hamidović, kojoj je uskraćena blagovremena ljekarska pomoć jer zbog neposjedovanja jedinstvenog matičnog broja (JMBG) nije mogla da dobije ni pasoš, podstakla je nove demonstracije ispred Parlamenta BiH u Sarajevu te u drugim gradovima u Bosni i Hercegovini kada su hiljade ljudi protestirale jer političari nisu uspjeli da usvoje novi zakon. Berina je rođena u Sarajevu 17 marta i dijagnosticirana joj je traheoesofagealna fistula na mjestu anastomoze zbog čega nije mogla jesti. Nakon neuspješne operacije u Sarajevu njezini roditelji pokušali su da joj obezbijede liječenje u Beogradu, u susjednoj Srbiji. Kako se navodi, Berina nije na vrijeme podvrgnuta hirurškom zahvatu jer joj vlasti nisu na vrijeme obezbjedili jedinstveni matični broj. Poslije višesatnog zadržavanja na granici BiH i Srbije, Berina je stigla u Beograd gdje je dobila sepsu nakon čega je i preminula 13. juna.

Amnesty International poziva vladu BiH da bez odlaganja preduzme neophodne mjere kako bi osigurala da, u kontekstu predloženog Zakona o jedinstvenom matičnom broju, osnovna ljudska prava svih njenih građana budu na odgovarajući način zaštićena. Amnesty International poziva sve vlasti u Bosni i Hercegovini da uzmu u obzir cjelokupne međunarodne obaveze koje se odnose na slobodu izražavanja i slobodu okupljanja prije nego što nedavne proteste dovedu u eventualnu vezu sa mogućim optužbama za terorizam.

Kraj/